

Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje 35: 467–469 (Zagreb, 2009.); 3. Ante ŠKEGRO u časopisu *Hercegovina* 23: 275–278 (Mostar 2009.); 4. R. JOLIĆ u

časopisu *Hercegovina Franciscana VI* (6): 315–318 (Mostar, 2010.); 5. Mateo ŽAGAR u *Slovu* 61: 347–356 (Zagreb, 2011.); itd.

IVAN DUGANDŽIĆ

PETI HRVATSKI SLAVISTIČKI KONGRES
(RIJEKA, 7. – 10. RUJNA 2010.)

Međunarodni *Peti hrvatski slavistički kongres*, održan u Rijeci od 7. do 10. rujna 2010. g., pridružuje se već tradicionalnom nizu najznačajnijih znanstvenih skupova koje je Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkoga društva – ovaj put u suradnji s Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci – posvetio recentnim istraživanjima hrvatskoga jezika, književnosti i kulture u Hrvatskoj, Europi te diljem svijeta.

Svečanost otvorenja započela je 7. rujna 2010. g. u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci zvucima hrvatske himne *Lijepa naša domovino* u izvedbi vokalne skupine *Octachord*. Brojnu auditoriju uglednih uzvanika i sudionika *Kongresa* iz cijele Hrvatske i inozemstva, pozdravnim govorima potom su se obratili: predsjednica Organizacijskoga odbora *Petoga hrvatskog slavističkog kongresa* Marija Turk; dekan Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci Predrag Šustar; rektor Sveučilišta u Rijeci Pero Lučin; predsjednik Hrvatskoga filološkoga društva Stipe Botica; dogradonačelnik Grada Rijeke Željko Jovanović; zamjenica župana Primorsko-goranske županije Nada Turina-Đurić; izaslanik

Ministra znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske Radovana Fuchsa – viši stručni savjetnik Uprave za međunarodnu suradnju i europske integracije Staša Skenžić; izaslanica Ministra kulture Republike Hrvatske Bože Biškupića – načelnica Odjela za promidžbu knjige i čitanja Dubravka Đurić-Nemec; te izaslanik visokoga pokrovitelja *Kongresa*, predsjednika Hrvatskoga sabora Luke Bebića – predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Petar Selem. Vokalna skupina *Octachord* dojmljivom izvedbom prisutnima je potom podarila još jedan biser hrvatske glazbene baštine: skladbu Ivana Matetića Ronjgova (uglazbljene stihove narodne pjesme) *Ča je more*.

Otvorenje *Kongresa* uzveličano je i svečanim činom dodjele triju najznačajnijih priznanja koje Hrvatsko filološko društvo, već tradicionalno, na svakom Hrvatskom slavističkom kongresu dodjeljuje iznimno zaslužnim hrvatskim znanstvenicima-kroatistima i jednomu slavistu iz inozemstva. *Nagradom »Stjepan Ivšić«* koja se dodjeljuje hrvatskomu jezikoslovnomu kroatistu odlikovan je profesor emeritus hrvatskoga jezika na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u

Zagrebu Josip SILIĆ (Milaši, Jelenje, 4. siječnja 1934.) – za iznimno značajan doprinos razvoju teorijskih i metodoloških dostignuća u jezikoslovnoj kroatistici, napose proučavanju hrvatskoga standardnoga jezika (fonologije, morfonologije, morfologije, sintakse, suprasintakse, stilistike i standardologije), te unapređenju i osuvremenjivanju nastave hrvatskoga jezika.¹ *Nagradu »Antun Barac«* namijenjenu književnoznanstvenomu teoretičaru i književnomu povjesničaru primio je profesor emeritus njemačke književnosti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu Viktor ŽMEGAČ (Slatina, 21. ožujka 1929.), promicatelj hrvatske književnosti i nestor hrvatske germanistike, veliki hrvatski filolog, kulturolog i muzikolog svjetskoga ugleda – za značajan doprinos hrvatskoj, europskoj i svjetskoj komparatistici, znanosti o književnosti i filologiji, te potvrđivanju pripadnosti hrvatske književnosti europskom kontekstu.² *Nagrada »Vatroslav Jagić«* namijenjena inozemnomu slavistu uručena

je akademiku Istvánu NYOMÁRKAYU (Budimpešta, 16. ožujka 1937.) – istaknutomu mađarskomu slavistu, predstavniku klasične budimpeštanske filološke škole, čija su zapažena slavistička istraživanja i kroatistički radovi nezaobilazni u hrvatskoj slavistici i kroatistici. Uz komparativno proučavanje hrvatsko-mađarskih (sinkronijsko-dijakronijskih) jezičnih i književnih dodira, popraćeno vrijednim kulturološkim spoznajama i brojnim prinosima od kojih je najznačajniji *Mađarsko-hrvatski rječnik / Horvat Magyar Kisszotar* (¹1996., ²2003., u suautorstvu s Lászlóm Hadrovicsem) – to su i značajni istraživački rezultati na području kroatistike, napose hrvatskoga osamnaestoga stoljeća, gramatikografskih tema te jezika rukopisnih gradišćansko-hrvatskih tekstova.³

Nakon kratke stanke uslijedila su tri plenarna izlaganja, čije je izdanje priređeno prije početka *Kongresa*. Iva LUKEŽIĆ pozornost je usmjerila na *»Hrvatski«* u *aktualnome lingvističkom i izvanjezičnom kontekstu*, Ján JANKOVIČ izložio je *Teze istraživanja legende o Zrinskom u hrvatsko-slovačkom kontekstu*, a Danijela BAČIĆ-KARKOVIĆ obrazložila je zaključke analize *Od dekonstrukcije do rekonstrukcije ili Od Kamova do Fabrika i dalje*.

¹ Usp. Dobitnik Nagrade Stjepana Ivšića Josip Silić. / *Peti hrvatski slavistički kongres, Rijeka, 7. – 10. rujna 2010.* Prir. L. Badurina, I. Pranjković. M. Turk (ur.). Rijeka: Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkog društva – Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.

² Usp. Dobitnik Nagrade Antuna Barca Viktor Žmegač. / *Peti hrvatski slavistički kongres, Rijeka, 7. – 10. rujna 2010.* Prir. M. Bobinac, M. Car. M. Turk (ur.). Rijeka: Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkog društva – Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.

³ Usp. Dobitnik Nagrade Vatroslava Jagića István Nyomárkay. / *Peti hrvatski slavistički kongres, Rijeka, 7. – 10. rujna 2010.* Prir. J. Bańcerowski. M. Turk (ur.). Rijeka: Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkog društva – Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.

U iduća tri dana, nesumnjivo višestruko zanimljiv i nadasve tematski raznovrstan, pomno osmišljen radni program *Petoga hrvatskoga slavističkog kongresa* organiziran je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Rijeci u 7 simultanih tematskih cjelina (sekcija). To su: 1. *Hrvatskoglagoljska i paleoslavistička problematika*; 2. *Slavenski kontekst hrvatskoga jezika*; 3. *Čakavska sastavnica hrvatskoga jezika, književnosti i kulture*; 4. *Kodificiranje i kultiviranje hrvatskoga jezika u XX. stoljeću*; 5. *»Visoko« i »nisko« u hrvatskoj književnosti i kulturi*; 6. *Konstrukcija i de(kon)strukcija kanona (U povodu 100. obljetnice smrti Janka Polića Kamova)*; 7. *Hrvatski jezik i književnost u nastavi*.

Svako od ovih tematskih područja promišljavano je s najrazličitijih metodoloških, istraživačko-analitičkih i teorijskih aspekata – u respektabilanom nizu zanimljivih i vrijednih znanstvenih izlaganja više od 200 hrvatskih i inozemnih kroatista i slavista. Kao sudionici *Petoga hrvatskoga slavističkog kongresa* u Rijeku su pristigli iz svih dijelova Hrvatske i 12 zemalja svijeta: Australije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Italije, Mađarske, Makedonije, Njemačke, Poljske, Ruske Federacije, Slovenije, Srbije i Ukrajine. Pri tome svakako impresionira i brojnost i raznovrsnost u zastupljenosti iznimno uglednih i značajnih institucija, kako iz Hrvatske, tako i Europe i cijeloga svijeta – akademskih, sveučilišnih, znanstveno-istraživačkih, bibliotečnih, arhivskih, kulturno-umjetničkih itd. To su: Hrvatska akade-

mija znanosti i umjetnosti (HAZU, Zagreb); Ruska akademija znanosti (RAN, Moskva); Slovenska Akademija Znanosti in Umetnosti (SAZU, Ljubljana); Jagiellonsko sveučilište, Krakov; Karl-Franzens Universität Graz, Graz; Macquarie University, Sydney; Sveučilište Loránda Eötvösa, Budimpešta; Sveučilište Philipps, Marburg; Sveučilišta u Gdańsku, Ljubljani, Mostaru, Skopju i Udinama; Uniwersytet Śląski, Sosnowiec; Universität Tübingen, Tübingen; Pedagoški fakultet, Zenica; Institut za makedonski jazik »Krstе Misirkov«, Skopje; Sveučilište u Zagrebu, Dubrovniku, Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu i Zadru; te Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Institut za etnologiju i folkloristiku, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje i Staroslavenski institut – svi iz Zagreba.

Pomno priređeno kongresno izdanje *Zbornika sažetaka*,⁴ uz dvojezično objavljene sažetke svih prijavljenih izlaganja, već je na samom početku kongresnih događanja svima zainteresiranima pružilo i neke bitne informacije za ostvarivanje tješnjih suradničkih kontakata sa svim njihovim autorima. Iz predstavljena obilja znanstveno-

⁴ Usp. *Zbornik sažetaka / Peti hrvatski slavistički kongres, Rijeka, 7. – 10. rujna 2010.* Prir. M. Opašić, I. Srdoč-Konestra. M. Turk (ur.). Rijeka: Hrvatski slavistički odbor Hrvatskoga filološkog društva – Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2010.

istraživačkih interesa i postignuća u svakoj od najavljenih sedam sekcija – odabiremo program izlaganja sekcije 1. *Hrvatskoglagoljska i paleoslavistička problematika*.

Vesna BADURINA-STIPČEVIĆ istražila je *Hrvatskoglagoljska apokrifna Djela Andrijina*, napose apokrifnu *Muku svetoga Andrije apostola* koja se nalazi u oficiju na njegov blagdan 30. XI. u sanktoralu 19 hrvatskoglagoljskih brevi-jara od 14. do pol. 16. st. Potvrdila je, da je provenijencija analizirane *Muke* u ranosrednjovjekovnom latinskom spisu *Epistula presbyterorum et diaconorum Achaiae* (BHL 428) iz 6. st. – za razliku od apokrifa o svetome Andriji koji su u glagoljskim zbornicima grčkoga podri-jetla, a u hrvatsku su književnost ulazili posredstvom ćirilskih matica. Osvrnuvši se na zanimljive rezultate svoje *Analize antroponomastičkoga leksika Matične knjige krštenih Funtane (1737. – 1767.)* koja se čuva u Državnom arhivu u Pazinu, Maja CERIĆ istaknula je višestruki, ne samo lingvistički, već i kulturnopovijesni značaj ove dragocjene atroponimne građe, sačuvane u starim glagoljskim matičnim knjigama. U koautorskom izlaganju *Romanizmi u Mirakulama blažene Dêve Marije iz 1508. g.* utemeljenom na leksičkoj analizi teksta, Mirjana CRNIĆ i Nina SPICIJARIĆ pokazale su, da ovaj hrvatskoglagoljski prijevod popularne talijanske zbirke *Miracoli della gloriosa Vergine Maria* – uz osnovicu u srednjočakavskom, ikavsko-ekavskom dijalektu, sadrži i romanizme. Prema Gordani ČUPKOVIĆ, *Leksičke inači-*

ce u reformacijskoj Propovijedi o vjeri koju je Stjepan Konzul Istranin preveo iz *Katekizma* Primoža Trubara (a Trubar od Vlačića Ilirika) – odraz su Konzulova stvaralačkoga odnosa prema prevođenju u kojemu njihovu eksplikativnu funkciju nadvladava stilsko-izražajna. U izlaganju *Razgovor misli i duše – između prenja, propovjednosti i meditacije* Marija-Ana DÜRRIGL sažeto je iznijela rezultate sadržajne, žanrovske i stilističke analize hrvatskoglagoljskoga djela *Razgovor misli i duše*, sačuvanoga u dvjema verzijama iz 15. i 17. st., čiji izravni latinski ili talijanski predložak nije poznat. Interdisciplinarnim znanstvenim istraživanjem Marije-Ane DÜRRIGL i Stelle FATOVIĆ-FERENČIĆ »*Clio medica*« i *hrvatskoglagoljski spomenici* osviješten je kompleksni suodnos medicine, religije i književnosti u srednjovjekovnim i ranonovovjekovnim ljekarušama, s nekoliko filološko-paleokroatoloških i povijesno-medicinskih aspekata istodobno. Sofija GADŽIJEVA predstavila je zanimljiv, iscrpan i vrijedan *Prilog proučavanju sudbine staroslavenskih alternacija tr ~ štr̄, dr ~ ždr̄ i str ~ štr̄ u hrvatskim crkvenoslavenskim tekstovima* – utemeljen na građi za istraživanje kartoteka *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije* koje se čuvaju u Staroslavenskom institutu u Zagrebu. Komparativnom filološkom analizom Ivana JURČEVIĆA i Ružice TOLIĆ *Hrvatski ckvenoslavenski jezik Pavlovih poslanica* obuhvaćene su fonološke, morfološke, leksičke i sintaktičke značajke Pavlovih poslanica u *Brozičevu*

brevijaru iz 1561. g. i protestantskom izdanju *Novoga zavjeta* iz 1562./1563. g. u Urachu. Liljana MAKARIJOSKA središnju je istraživačku pozornost usmjerila na *Фитонимите во македонските и во хрватските средновековни текстови (јазични паралели)* – prije svega na nazive ljekovitoga bilja, napose na bogatstvo obaju njihovih leksičkih fondova, kako u makedonskim, tako i u hrvatskim srednjovjekovnim tekstovima od 15. do 19. st. Prema kompleksnom komparativnom istraživanju Andree RADOŠEVIĆ, *Biblijski citati u Pseudo-Anselmovu »Dialogusu«* iz *Žgombičeva zbornika*, hrvatskoglagoljskom prijevodu iz 16. st. Pseudo-Anselmova teksta *»Dialogus beatae Marie et Anselmi de passione domini«* – znatno su suvremniji od njihova prijevoda u *Hrvojevu* (oko 1404. g.) i *Njujorškome misalu* (sredina 15. st.). Kritičkim znanstveno-analitičkim promišljanjem Ivane SANKOVIĆ, *Komparativna metoda i filološke analize novovjekovnih hrvatskoglagoljskih tekstova* – razmatrana su neka ograničenja i (ne)primjerenost dosadašnjih metodoloških modela na ranonovovjekovne hrvatskoglagoljske tekstove 16. st., kao i dosezi (tradicionalno primarne) komparatistike u proučavanju književnoga jezika toga razdoblja. S polazištem u korpusu pridjeva potvrđenih u grafi *Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije* Staroslavenskoga instituta u Zagrebu, u radu Sandre SUDEC *Upotreba dugih i kratkih oblika pridjeva u hrvatskome crkvenoslavenskome jeziku* istražen je složeni suodnos razlikova-

nja od sustava njihove upotrebe ne samo u kanonskomu crkvenoslavenskomu, već i u hrvatskomu jeziku. Na temelju pisarskih zapisa iz 17. st. u matičnim knjigama krštenih, vjenčanih i umrlih na otoku Silbi, Ivica VIGATO analizirao je *Neke grafolingvističke osobitosti silbenskih glagoljskih spomenika iz 17. stoljeća*. Izlaganje Anice VLAŠIĆ-ANIĆ *Riječki crescendo »Kapucinskoga 'Glagoljičkoga Bolera'«* odnosilo se na dinamičan ritmički *crescendo* najnovijih autoričinih otkrića 11 glagoljskih, 18 latinskih i nekoliko hebrejskih pergamentnih fragmenata i ostržaka srednjovjekovnih kodeksa iz 13. – 15. st. Kao znanstvenica Staroslavenskoga instituta u Zagrebu otkrivala ih je tijekom dvaju znanstvenih istraživanja 2007. i 2008. g. u knjižnici Kapucinskoga samostana Gospe Lurdske u Rijeci – na koricama, hrptovima i listovima tiskanih knjiga iz 15. – 18. st. Napose je istakla vijest o otkriću *Fragmenta Mudrih izreka (FgCap VlaPr)* s početka 2. pol. 13. st. koji je »najstariji dosad pronađeni primjerak hrvatskoglagoljskoga prijevoda te biblijske knjige, a ujedno i najstariji glagoljski rukopis pronađen u Rijeci«,⁵ te o otkriću *Hebrejsko-aramejskih fragmenata Knjige Izlaska (FgCap*

⁵ Usp. MIHALJEVIĆ, Milan ; Anica VLAŠIĆ-ANIĆ, Novootkriveni glagoljski fragmenti u riječkoj kapucinskoj knjižnici. // *Sprache und Leben der frühmittelalterlichen Slaven. Festschrift für Radoslav Katičić zum 80. Geburtstag.* / Herausgegeben von Elena Stadnik-Holzer und Georg Holzer. Wien: Peter Lang, 2010, 95–124; 118.

VlaTep) iz 2. pol. 13. st.⁶ Inovativno analitičko istraživanje Vide VUKOJA, *Značenjska raščlamba hrvatske crkvenoslavenske osnove mr̂z-*, provedeno je u pojmovnom okviru sustava čuvstava Tome Akvinskoga (*Summa theologiae* 1a.2ae.22–48), povezanom s kršćanskim svjetonazorom u kontekstu kršćanske askeze. Prema autorici, rezultiralo je prikazom strukture različitih značenja koja izriču leksemi hcsl. snove *mr̂z-*, kao i semantičko-metajezičnim razjašnjenjem koncepta za koji su ti leksemi značenjski vezani. U dragocjen niz rezultata ustrajna višegodišnjega proučavanja zbirke *Glagoljskih fragmenata Ivana Berčića u Ruskoj nacionalnoj biblioteci* u Petrogradu, autorica njihova faksimilna izdanja (Zagreb, 2000.) Svetlana O. VYALOVA (Светлана О. ВЯЛОВА) uvrstila je i najnovije razmatranje *Крыз хорватског средневековог чтения*. Napose je naglasila iznimnost bogatstva tekstova u hrvatskoglagoljskom zborniku neliturgijskoga religioznog sadržaja iz 15. st. koji je u Berčićevoj zbirci pohranjen kao jedan od samo 7 sveukupno sačuvanih. Istaknuvši značaj ovoga zbornika moralno-poučne proze, apokrifa, žitija, legendi, viđenja, sekven-

cija, duhovnih pjesama, propovijedi itd. kao veoma vrijedne građe za istraživanje hrvatskoglagoljske pismenosti kao bitne sastavnice općeslavenske kulture – hrvatsku znanstvenu javnost obradovala je i najavom njegova izdanja u latiničkoj transliteraciji.

Riječki repertoar kongresnih događanja obogaćen je i zanimljivim cjelodnevnim izletom na otok Krk, koji će sudionicima zasigurno ostati u lijepu sjećanju kao druženje s osunčanim biserom Kvarnera, ponosno prožetim tisućljetnom duhovnošću hrvatskoga glagoljaštva s neprocjenjivim bogatstvom brojnih kulturnopovijesnih spomeničkih rijetkosti. Dovoljno je spomenuti već – uvijek jedinstveno uzbudljiv susret s najstarijim glagoljskim natpisima: replikom *Bašćanske ploče* iz 1100. g. u Jurandvoru i *Krčkim natpisom* iz 11. st. u gradu Krku.

Za uspješno ostvarenje planiranoga programa na *Petom hrvatskom slavističkom kongresu* održanom u Rijeci od 7. do 10. rujna 2010. g., zaslužni su ponajprije članovi Organizacijskoga odbora, među kojima napose njegova predsjednica Marija TURK, zamjenica predsjednice Ines SRDOČ-KONESTRA te tajnica Maja OPAŠIĆ. Sudeći po obilju, zanimljivosti i vrijednosti održanih izlaganja – najavljeno izdanje *Zbornika radova svih sudionika Kongresa* očekuje se, vjerujemo, s pozornošću koju nesumnjivo zaslužuje.

ANICA VLAŠIĆ-ANIĆ

⁶ Usp. VLAŠIĆ-ANIĆ, Anica ; Darko TEPERT. Hebrejsko-aramijski fragmenti *Knjige Izlaska* (FgCap *VlaTep*) novootkriveni u riječkoj kapucinskoj knjižnici. // *Zbornik međunarodnog znanstvenog skupa 400 godina kapucina u Rijeci i Hrvatskoj, Rijeka 13.–16. listopada 2010.* / G. Crnković (ur.). Rijeka: Matica hrvatska – Ogranak u Rijeci. (U tisku)